

hangon — válaszol. Magatartása azonban ekkor sem ellenszenves, mert mindig a város igazi érdeke mellett emeli fel szavát: legyen szó a palicsi tó sorsáról, színházépületről, az ébredező antiszemitizmusról, az újságírói etikáról vagy a sztrájkjukért megbüntetett aratókról.

A kötet nemegy írásában és több rigmusában az a személyesség is érték, amely a századelő „elátkozott” költőjének nem csupán csodálatot, de szánalmat is ébresztő élethelyzetét tárja fel. Ezekből láthatjuk, hogy a költő is az elesettek közé tartozik, állhatatosan védelmezi őket, de ugyanakkor írásainak megjelenése érdekében ő sem lehet annyira szabad, mint szeretne.

Nem csupán Szabadka művelődéstörténetének, de kultúránk egésze fejlődésének is fontos mozzanata az a kilenc hónap, amelyet Somlyó Zoltán a *Bácskai Hírlap* szerkesztőségében töltött. Hogy azt a *Szabadkai karnevál* című könyv is bizonyítja.

VAJDA Gábor

MÁRI NÉNI MESÉI

Az eltáncolt papucskok. Bukovinai székely népmesék. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1984

Az eltáncolt papucskok című gyűjtemény a csángók legkiválóbb mesemondójának, Fábian Agostonnénak ötven népmeséjét tartalmazza. Az andrásfalvi székelyek krónikásának, Sebestyén Ádám gyűjtésének felhasználásával a meséket válogatta és a szövegeket gondozta dr. Kovács Ágnes, a mesekutató kiváló szakembere.

Fábian Agosonné teljes repertoárja, mintegy 170 népmese, a *Bukovinai székely népmesék I—II.* kötetében jelent meg. Ezekből a mesékből készült a válogatás az óvodás és iskolás gyerekek számára. Fábiónné több meséjének két változata van, a gyerekek számára egyszerűsít a meséken, főleg a tündérmeséken. Óvodásoknak legszívesebben állat- és formula-meséket vagy leegyszerűsített tündérmeséket mond, iskolásoknak tündérmeséket, felnőtteknek pedig térfás, realiztikus meséket.

A gyűjteményt *A székelyek története* vezeti be: Az Óperenciás-tengeren túl volt egy székely falu, Mádéfalva. Mária Terézia azonban leányzattá és így a székelyeknek menekülniük kellett. Bukovinába mentek, ahol öt falut alapítanak. A II. világháborúig élnek itt, de sokat szenvedtek. Ismét el kellett hagyni a szép, galambdúcos faházakat és új hazát keresni. Előbb Bácskában, majd Zalában és végül Tolna megyében telepednek le, ahol ma is boldogan élnek, míg meg nem halnak. „Ez tiszta igaz volt” — fejezi be Mária néni meséjét az ősokról, akik iránt így igyekszik felkelteni a kijáró tiszteletet.

Az eltáncolt papucskok meséi között nem egyszer fedezzük fel a bukovi-

nai szülőföldet. Szövegeinek nagy részét teljes határozottsággal Bukovinába, ott is Andrásfalvára lokalizálja. Meséinek cselekményei a régi kedves, nehezen otthagytott faluban játszódnak, ahol a paraszt szereplők, sőt állatalakjai is gyakran székely viseletben járnak; a róka gatyában s hosszú ingben, a halászsákmányát irigylő farkas a Szucsáva jegében vágott lékben fűből a farkával halászni, de „Székely asszonyok mentek arrafelé, vittek egy cseber gúnyát mosni a Szucsávára, nagy sulykokkal, padocskával. Észrevették, hogy ott a farkas és sipp-supp, jól elverték” (*Vert viszi verület*). A menekülő molnárlány a fák tetjén hagyja a felső rokolyáját, a krecsánját s a ruváját, majd a pendelyit, a gyöcsingit s a főkörtjít. Fábiánné gyermekmeséiben tipikusan bukovinaiak a szereplők és a köztük lejátszódó jelenetek, párbeszéddek is.

A gyűjtemény tündérmeséi közül *Az eltáncolt papucskok*, *Az elrabolt királykisasszony*, *Az égig érő fa*, *Mezőszárnyasi* nemcsak a magyar mesekincs jeles képviselői, hanem Európaszerte ismert mesetípusok. Tömör szerkezetükkel, erkölcsi felfogásukkal, nevelő szándékukkal legszebb meséink közé tartoznak.

Fábiánné mesemondó művészetéhez tartozik, hogy jól ismerve a kisgyermek meseigényét (1956-tól dada a kakasd-belaci óvodában!) jól alkalmazza a mesék szövegét a hallgatóság korához. Az állatokat kicsinyíti a mesékben s ezáltal közelebb hozza őket a gyerekekhez: báránka, egérke segíti Jancsikát, aki deszkából kocsikát csinál magának (*Az aranyszörű báránka*). Az óvodásoknak legszívesebben állatmeséket mond, ezeket értik meg a gyerekek legjobban. Ilyenek *A szegény ember állatai*, *A medve és a macska*, *A szördisznócska és a fekete kakas*, *Vert viszi verület*, *A szűke ló*, stb. De több mesében a hőst állatok segítik, hogy elérje célját, méltó jutalmát; a sárga hasú kicsi kígyócska hálából jól férjhezadja az őt megmentő szegény lányt; a békakirályfit feleségül veszi a királykisasszonyt, aki megszabadítja a varázslattól; a rossz, háromlábú, sánta csikó táltossá változva segíti Mezőszárnyasit stb.

A népmesékből már jól ismert hősökkel találkozunk a gyűjteményben; a becsületes szegény emberrel, aki vagyona tesz szert; a válogatós királykisasszonnyal, aki a saját kárán okulva változik meg akárcsak a rest lány, akiből szorgalmas feleség lesz; vagy a furfangos székely menyecskével, akitől még az ördög is megijedt; a mindent felfaló gömböccel; Jánossal, a szegény, de okos legénnyel, aki elnyeri a királykisasszony kezét; az ügyefogyott férjjel, aki mindent rosszul csinál és az igazságot osztogató Mátyás király alakja sem marad ki a meséből.

Az eltáncolt papucskok a bukovinai székelyek mesekincséből nyújt át egy csokorra valót a mesét kedvelőknek. Fábiánné ízesen elmondott meséivel nemcsak szórakoztat, hanem nevel és tanít is. A meseolvasás örömét Gyulai Líviusz hangulatos, művészi metszetei is fokozzák.